

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
професор Ю. Д. Бойчук

_____ 2023 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 8

**засідання кафедри філософії факультету історії і права
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди від 29 березня 2023 р.**

ГОЛОВУЮЧИЙ: д. філос. н., проф. Радіонова Н. В.

СЕКРЕТАР: к. філос. н., доцент Корж Г. В.

ПРИСУТНІ: члени кафедри: завідувач кафедри д. філос. н., проф., член-кореспондент НАПН України Култаєва М. Д.; д. філос. н., проф., професор кафедри Радіонова Н. В.; д. філос. н., проф., професор кафедри Триняк М. В.; д. філос. н., доц., доцент кафедри Дроботенко М. О.; к. філос. н., доц., доцент кафедри Корж Г. В., к. філос. н, доц., докторантка кафедри Дяченко К. А.

ЗАПРОШЕНІ ФАХІВЦІ: д. філос. н., проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г.С. Сковороди, професор Бережна С. В.; д. філос. н., доц., доцент кафедри англійської філології Дорошко І. І.; д. філос. н., проф., професор кафедри педагогічної та психологічної антропології Крапівник Г. О.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Обговорення наукової доповіді доцента кафедри філософії **Пилипенко Світлани Григорівни** за результатами дисертаційної роботи «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури.

Тема докторської дисертації «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі» була затверджена на засіданні кафедри філософії (вченої ради факультету історії) Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 3 від 15 жовтня

2019 р.). **Науковим керівником** призначено д. філос. н., проф., член-кореспондента НАПН України, завідувача кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Култаєву М. Д.

СЛУХАЛИ: наукову доповідь доцента кафедри філософії **Пилипенко Світлани Григорівни** за результатами дисертаційної роботи «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі» за матеріалами дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури.

Пилипенко С. Г. доповіла про основні положення дисертаційної роботи: актуальність, наукову новизну, практичну цінність, використання результатів дисертації.

ВИСТУПИЛИ:

Поставили запитання: д. філос. н., проф. Дорожко І. І.; д. філос. н., проф. Триняк М. В.; д. філос. н., доц. Дроботенко М. В.; к. філос. н. доц. Корж Г. В.

Рецензенти:

(1) д. філос. н. (спеціальність 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури), проф. Крапівник Г. О. (*відгук позитивний*);

(2) д. філос. н. (спеціальність 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури), проф. Бережна С. В. (*відгук позитивний*);

(3) д. філос. н. (спеціальність 09.00.10 – філософія освіти), проф. Радіонова Н. В. (*відгук позитивний*).

Науковий керівник, д. філос. н., проф. Култаєва М. Д. (*виступ позитивний*).

Взяли участь у обговоренні роботи: д. філос. н., проф. Дорожко І. І.; д. філос. н., проф. Триняк М. В.; д. філос. н., доцент Дроботенко М. О., к. філос. н. Корж Г. В. (*виступи позитивні*).

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації та виступів наукового керівника й рецензентів прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи **Пилипенко Світлани Григорівни** «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі».

ВИСНОВОК

щодо дисертаційної роботи **Пилипенко Світлани Григорівни** «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі».

1. Актуальність роботи та зв'язок з науковими програмами.

В останні десятиліття через загострення глобальної екологічної кризи, усвідомлення небезпек, спричинених зміною клімату, а також розширенням можливостей пізнання і освоєння космосу, актуалізуються проблеми, пов'язані з визначенням перспектив Землі у космологічній перспективі та в екзистенціально-антропологічному та культурно-антропологічному аспектах. Буття людини, доля людства та доля нашої планети все більше усвідомлюються як взаємообумовлені. Культурно-антропологічні координати планетарної цивілізації також визначаються ресурсами Землі, які вже не справляють враження невичерпних, а попереджають про свою обмеженість.

Поширене в мас-медіа порівняння Землі з космічним кораблем з людством на борту (Р. Б. Фуллер) сигналізує поворот від утопічного мислення про існування людства у «найкращому із усіх можливих світів» (Г. Ляйбніц) до дистопій, витриманих у дусі алармістського мислення. З'ясування фундаментальних світоглядного питань про сенс людського життя і призначення людини, про цивілізаційну місію людства передбачає введення в дискурсивне поле філософської антропології багатоаспектної проблематики Землі.

Техногенні катастрофи, які все частіше трапляються на нашій планеті, а також прогнозовані і непередбачувані загрози її руйнації з космічного простору актуалізують її дослідження у філософсько-антропологічній площині. Субстанціональне значення Землі для людського буття потребує переосмислення останнього в нових реаліях постіндустріального суспільства. Перспектива виходу людини за межі власної обжитої планети, пошуки в космосі місць, придатних для життя людини, з одного боку, применшують значення Землі, редукуючи її до одного з космічних тіл, а з іншого, екзистенціальні страхи перед потенційною загрозою втрати реального, а не метафізичного ґрунту як необхідної умови антропосоціогенези сприяють посиленню значущості Землі для людського буття не тільки у вузько прагматичному, а й у метафізичному сенсі.

Глобалізація природоохоронного руху під гаслом збереження планети потребує більш обґрунтованої орієнтації, системного мислення із урахуванням не тільки інтересів людства, а й закономірностей існування планетних тіл. Актуальність теми дослідження додатково посилюється низкою проблем, що виникають внаслідок прискорення міжконтинентальної мобільності населення Землі, зміною її культурних ландшафтів. Цими міркуваннями обумовлений вибір теми дослідження.

Потужний імпульс для її розробки був наданий працями Т. де Шардена та В. Вернадського, зокрема вченням про ноосферу та ідеями українського космізму щодо позаземної перспективи людства. У дисертації ідеї космізму посилюються філософсько-антропологічною аргументацією, але основний акцент робиться на онтологічній єдності людини і Землі.

Треба зазначити, що інформативно насичені дослідження феномену Землі у природничих науках та комплексному суспільствознавстві, зазвичай, зосереджені на соціально-економічних та соціально-політичних чинниках,

витісняючи на задній план надання Землі специфічної форми суб'єктності саме через взаємодію з людиною та культурою. Життєтворчість людини і життєтворчість Землі мають симбіотичні зв'язки.

Гуманістична компонента загальнолюдської культури не встигає за розвитком науково-технологічної, котра пов'язана з науковою формою мислення, фундаментальною і прикладними науками, технікою і технологією, у результаті чого перша підлаштовувалася під другу, що спровокувало зневіру людей у власні сили та дії. Людина знаходила безліч виправдань власним невдачам, як наслідок – основна увага приділялася створенню технологій, що повинні досягати найкращих результатів. Техніка постає способом виправдання людиною себе, визначивши принципи: «природа, відповідно, і Земля невичерпні», «практика повинна бути ефективною», призвівши до фактичного виснаження Землі. Виникає потреба в започаткуванні нового напрямку філософських досліджень, невід'ємних від здійснення концептуалізації Землі як матриці, що забезпечує існування людини в множинності її модусів. Відбувається усвідомлення, що збереження функціональності системи Земля є умовою подальшого існування людства.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у здійсненні філософсько-антропологічного аналізу концептуалізацій Землі в сучасному філософсько-антропологічному дискурсі.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- Обґрунтувати методологічну стратегію дослідження Землі у площині філософсько-антропологічного аналізу;
- Виявити перспективні напрями дослідження Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі.
- Простежити еволюцію уявлень щодо взаємозв'язку людини і Землі та встановити їхню концептуальну фіксацію.
- З'ясувати роль філософсько-антропологічних концептуалізацій людини у формуванні відповідального ставлення до Землі.
- Обґрунтувати універсальний характер взаємозв'язок Землі і людини в розширених опціях життєтворчості.
- Розкрити функціональний потенціал концепту Землі в структуруванні реального та уявного простору людського буття;
- Визначити взаємозв'язок Землі і людини як такий, що забезпечує існування людини у всіх її модусах.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає зв'язок Землі та людини.

Предметом дисертаційного дослідження є філософсько-антропологічна рефлексія Землі та людини.

Методи дослідження. Теоретико-методологічна основа дослідження зумовлена специфікою його предмету й завдань, а також настановами метаантропології. Зокрема, пропонується комплексне застосування феноменологічного та системно-теоретичного методів, а також методів антропологічної інтерпретації та антропологічної редукції. Репрезентації Землі у філософсько-антропологічному дискурсі розглядаються у площині методологічного принципу відкритого питання, доцільність застосування якого

для аналізу специфіки людського буття обґрунтована О. Ф. Больновим. У роботі цей принцип поширюється на філософсько-антропологічні концептуалізації Землі.

Дисертацію виконано на кафедрі філософії факультету історії і права Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди відповідно до комплексної теми кафедри філософії ХНПУ імені Г.С. Сковороди – «Філософські засади трансформації вищої освіти в Україні на початку XXI століття», підтема «Філософія освіти та духовне оновлення українського суспільства» (0122U201196, від 26 жовтня 2022 року).

2. Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано у дисертації.

Дисертацію Пилипенко Світлани Григорівни присвячено поставці та вирішенню **наукового завдання** – виявити перспективні напрями дослідження Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі та обґрунтувати універсальний характер взаємозв'язок Землі і людини в розширених опціях життєтворчості.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні доцільності нового напрямку антропологічно орієнтованих досліджень, а саме: геоантропології, проблематика якої не систематизовано присутня в дискурсивному полі сучасної філософської антропології. Започаткування цього напрямку та обґрунтування доцільності його впровадження дозволило сформулювати низку положень, які мають наукову новизну і виносяться на захист.

Отримані результати, які відзначаються науковою новизною, конкретизуються в наступних положеннях:

Уперше:

- запропонована інтерпретація Землі як онтоантропологічної реальності, патерном якої є універсальна взаємодія людини і Землі, відповідно конкретизується на різних рівнях репрезентації цієї реальності. На основі цієї інтерпретації обґрунтована потенційна суб'єктність Землі, артикульована через суб'єктність людини і людства;
- визначена методологічна доцільність розгляду Землі у таких модусах існування: платформа конструювання буття та господарювання людини, Земля-тіло, Земля-гіпертекст. Їхнє розрізнення дозволяє виявити латентну присутність семантик Землі у концептуальних побудовах культурної і соціальної антропології.
- обґрунтовано, що філософсько-антропологічна концептуалізація буття людини та Землі як сумісного спів-буття розсуває горизонти його теоретичної рефлексії. Це закріплено у символізації Землі як Батьківщини та рідного краю, Матері, а також годувальниці;
- розкрито антропологічну насиченість функціонального потенціалу концепту «Земля», який виступає орієнтиром в онтологічній визначеності людини на метаантропологічному рівні та у світі повсякденності.

- *визначено*, що маркер взаємодії людини та Землі в добу антропоцену подається як інтегральна діяльність людини, що долає існуючу фрагментарність (засоби виробництва, промислові революції, техніка, індустріалізація) тощо;
- *обґрунтовано* технологізацію постіндустріального суспільства як діяльність і засіб трансформації Землі, що призводить до наступних наслідків, як-от заміщення природного штучним, олюднення / розлюднення Землі, антропологічні кризи та технофобії тощо;
- *визначено* трансформацію людини земної в людину технологічну, що супроводжується як втратою почуття Землі, так і відчуженістю від Землі, продукуючи ризики втрати ґрунту; екологічна криза виступає як антропологічна криза;
- *доведено*, що етична оптика Землі полягає в антропологемі «турбота про Землю як турбота людини про себе», яка залучає такі екзистенціали, як «любов», «повага» і «довіра».
- *з'ясовано*, що медіареальність репрезентує кореляцію між станом душі людини та станом Землі.

Набуло подальшого розвитку:

- структурна диференціація філософської антропології через артикуляцію в ній багатовимірності зв'язку «людина і Земля»;
- критично переосмислені інтуїції географічного детермінізму та культурно-географічне обґрунтовані зв'язки між людиною та Землею у семантиках «своя Земля», «Європа і Азія», а також метафорики душевних станів, настроїв, мрій і фантазій, закріплених у метафориці на зразок «Індія духу» та ін.

Поглиблено розуміння:

- наративів таласократії і телурократії через уточнення символічного кодування в комунікаціях «Земля і суша» та прокладання шляхів, разом із перекиданням міжконтинентальних мостів через акцентування в них людського чинника цивілізаційного аспекту антропологічно орієнтованих дискурсів Землі;
- фізичної та духовної мобільності людини в просторі Землі, обґрунтовано, що досвід мультикультуралізму поглиблює розуміння Землі як цілісного культурного простору.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Виявлення перспективних напрямів дослідження Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі та обґрунтування універсального характеру взаємозв'язку Землі і людини в розширених опціях життєтворчості на усіх етапах розгортання дисертаційного дослідження від початкових постулатів до положень новизни і висновків зроблено дисертантом на базі опанування значного переліку джерел українською мовою, мовами оригінальних творів і новітніми перекладами. Ґрунтовно опрацьовані науково-дослідницькі публікації з теми дисертації. Викладені в роботі наукові положення достатньою мірою аргументовані теоретично та підкріплені

аналізом широкого кола праць з філософії культури, філософської антропології, семіотики, філософії медіа і проблематики соціокультурних особливостей сучасного суспільства. Висновки логічно витікають із основного тексту дисертації, є достатньо переконливими та обґрунтованими.

5. Наукове та практичне значення роботи.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у розширенні проблемного поля філософської антропології, поглибленні розуміння специфіки людського буття у сучасних соціокультурних контекстах із урахуванням єдності Землі та людини. Окрім того, геоантропологічні конотації соціальної та культурної антропології відкривають перспективу теоретичного осмислення антропоцену.

Отримані теоретичні результати мають широку сферу застосування в організації природоохоронних заходів, розвитку екологічної свідомості та екологічної культури. Теоретичні узагальнення та емпіричний матеріал, який міститься у дисертації, може бути використаним у викладанні нормативних курсів з філософської антропології, соціології, етики, культурології та соціальної педагогіки для студентів і магістрантів, аспірантів гуманітарних та природничих факультетів.

6. Повнота викладання матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора в них.

За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 3 статті у виданнях, які індексуються у Web of Science (1 з яких у співавторстві), 1 індивідуальна та 4 колективних монографій, 6 статей у закордонних наукових виданнях, 18 – у фахових виданнях України, 19 тез виступів на наукових конференціях всеукраїнського та міжнародного рівнів, а також 12 публікацій в інших виданнях.

Основні наукові результати дисертанта повно і в установленій термін опубліковані в таких працях:

Статті, опубліковані у виданнях, індексованих у Web of Science:

1. Pylypenko S. G. Philosophical Reflections in the Challenges of the Post-Modern Society. *Amazonia Investiga*. 2021. Vol. 10 (48). P. 81–88.
2. Pylypenko S. Reflection of the Earth in Modern Media Reality: Philosophical and Anthropological Foundations of a Complicated System. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2022. № 21. P. 47–56.
3. Pylypenko S. Philosophical Discourse of the Earth. *Philosophy and Cosmology*. 2022. Vol. 28. P. 22–31 (у співавторстві).

Індивідуальні монографії

4. Пилипенко С. Г. *Земля у філософському постнекласичному дискурсі : монографія*. Харків : ФОП Панов А. М., 2020. 316 с.

Колективні монографії

5. Пилипенко С. Г. Інтерпретація землі в умовах медійної сучасності. *Медиа и философия: грани взаимодействия* : моногр. / А. П. Алексеенко и др. ; под ред. Л. Н. Дениско, С. А. Заветного. Харьков, 2017. С. 114–21.
6. Pylypenko S. Linguistic practices as antropotechnique in the context of informative modernity. *Innovative tools for socio-economic systems' development* : колективна монографія. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P. 224–228 (у співавторстві).
7. Pylypenko S., Tourism as an innovational project of modern globalization. *Innovative tools for socio-economic systems' development* : колективна монографія. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. С. 228–232 (у співавторстві).
8. Pylypenko S. Media Fundamentalism as a Challenge of Information Modernity. *Modern Technologies for Solving Actual Society Problems*. Katowice : University of Technology, 2022. P. 357–363.

Статті у зарубіжних виданнях і наукометричних базах даних

9. Пилипенко С. Г. Культурна ідентичність особистості в умовах глобалізації та інформатизації сучасності. *Innovative solutions in modern science*. 2017. №. 1 (10). С. 124–131 (у співавторстві).
10. Pylypenko S. The “Body of the Earth” Paradigm in the Context of Modern Processes of Globalization. *Innovative Solutions in Modern Science*. New York. TK Meganom LLC. 2021. 3 (47). P. 97–105.
11. Pylypenko S. Hypertext as a Challenge to Social Space in the Context of Media Reality. *Innovative Solutions in Modern Science*. New York. TK Meganom LLC. 2021. 4 (48). P. 66–79.
12. Pylypenko S. Technologization of Human of the Postmodern Age as a Challenge to the Natural Reality of the Earth. *ScienceRise*. 2021. No. 3. P. 55–60.
13. Pylypenko S. Formation of Earth Ethics in the Context of Technological Culture of the Late Modern Era. *ScienceRise*. 2021. No. 4. P. 80–84.
14. Pylypenko S. The Philosophical Study of Music as the Influence Factor on the Social Environment. *European Philosophical and Historical Discourse*. 2021. Vol. 7. Issue 3. P. 121–126 (у співавторстві).

Статті у фахових періодичних виданнях

15. Пилипенко С. Г. Витоки технологічної культури. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2012. № 1029-1, Вип. 47. С. 127–133 (у співавторстві).
16. Пилипенко С. Г. Культура в сучасному медіапросторі. *Філософські дослідження* : зб. наук. пр. Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. 2013. Вип. № 17. С. 197–207.
17. Пилипенко С. Г. Наднаціональні тенденції сучасної культури. *Філософські дослідження*: зб. наук. пр. Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. 2013. Вип. № 18. С. 178–188.
18. Пилипенко С. Г. «Переоткрытие гуманизма»: философское многоголосье. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Філософія»*. 2013. Вип. № 663–664. С. 49–53. (у співавторстві).
19. Пилипенко С. Г. Про перевідкриття гуманізму. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2014. № 1083, Вип. 49. С. 32–35 (у співавторстві).
20. Пилипенко С. Г. Турбота про землю як турбота людини про себе. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філософські перипетії»*. 2016. № 54. С. 73–77.
21. Пилипенко С. Г. Феномен землі в умовах техногенної реальності. *Гуманітарний часопис*. 2018. № 2. С. 80–88.
22. Пилипенко С. Г. Академічність і публічність як модуси поширення філософського знання в умовах сучасності. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2019. Вип. 86. С. 83–91.
23. Пилипенко С. Г. Земля як матриця життєдіяльності людини. *Гуманітарний часопис*. 2019. Вип. 3. С. 13–21.
24. Пилипенко С. Г. Конотації землі у викликах сучасності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Філософія»*. 2019. Вип. 52 (II). С. 40–50.
25. Пилипенко С. Г. Полілінгвізм як тренд сучасності. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2019. № 3. С. 70–76.
26. Пилипенко С. Г. Чи бути майбутньому: виклики технологічної сучасності. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2019. № 3. С. 12–19.
27. Пилипенко С. Г. «Навчання впродовж життя» як максима інформаційної сучасності. *Вісник Львівського університету: Філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 22. С. 77–82 (у співавторстві).
28. Пилипенко С. Г. Філософія як навчальна дисципліна в ситуації кризи освіти. *Вісник Львівського університету: Філософсько-політологічні студії*. 2019. Вип. 24. С. 32–38 (у співавторстві).

29. Пилипенко С. Г. Земля: сучасний проект технологічної реальності. *Вісник Львівського університету: Філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 29. С. 132–138.
30. Пилипенко С. Г. Людина в епоху технологічних зсувів: у пошуках опертя. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2020. № 61. С. 81–89.
31. Пилипенко С. Г. Людина епохи Капіталоцену: зміна парадигми. *Вісник Львівського університету: Філософсько-політологічні студії*. 2021. Вип. 36. С. 132–138.
32. Pylypenko S. Human in the Context of Transversality of the Network Society. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2021. № 64. Р. 44–52.

Матеріали конференцій

33. Пилипенко С. Г. Багатомірність людини як ознака сучасної культури. *Гуманізм. Людина. Екзистенція* : матеріали 25 міжнар. людинознавчих читань, м. Дрогобич, 2013 р. Дрогобич, 2013. С. 179–182.
34. Пилипенко С. Г. Інтернет: проблема відчуження сучасної людини. *Людина віртуальна: нові горизонти* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф., м. Рубіжне, 17–18 берез. 2015 р. Рубіжне, 2015. С. 21–23.
35. Пилипенко С. Г. Філософсько-антропологічні погляди Григорія Сковороди. *Поборник душевного миру* : матеріали всеукр. наук. конф. «Искать и удивляться значит то же» присвяч. 100 річчю від дня народж. Тронька Петра Тимофійовича, 16 трав. 2015 р. Харків, 2015. С. 84–86 (у співавторстві).
36. Пилипенко С. Г. Екологічна просвіта як умова збереження буття людини. *Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку* : матеріали наук.-практ. конф. Дніпро, 2016. С. 51–53 (у співавторстві).
37. Пилипенко С. Г. Григорій Сковорода: інтерпретатор / «диспозиція» майбутнього. *Інтерпретація та Інтерпретатори: з історії скovorодинознавства* : зб. тез та матеріалів всеукр. наук. конф., 14 трав. 2016 р. Харків, 2016. С. 67–69 (у співавторстві).
38. Пилипенко С. Г. Сучасна освіта як турбота людини про себе. *Strategy of Quality in Industry and Education* : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конф., м. Варна, 30 трав.–2 черв. 2016 р. Варна, 2016. С. 429–432 (у співавторстві).
39. Пилипенко С. Г. Земля/ландшафт у соціокультурному аспекті. *Філософія геокультури* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 95-річчю кафедри філософії Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, 20–21 квіт. 2017 р. Харків, 2017. С. 88–90.

40. Пилипенко С. Г. Національна ідея як умова збереження національної ідентичності в умовах глобалізації. *Національна ідея: основа стратегії розвитку українського суспільства в XXI столітті* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю Української революції 1917–1921 років, 04–05 трав. 2017 р. Харків, 2017. С. 68–71.
41. Пилипенко С. Г. Соціально-психологічні фактори туризму. *Studia Slobozhanica* : матеріали всеукр. наук.-метод. конф. «Слобожанський гуманітарій – 2019», Харків, ХНТУСГ, 29 берез. 2019 р. Харків, 2019. С. 262–264 (у співавторстві).
42. Пилипенко С. Г. Земля: виклик сучасності. *Studia Slobozhanica* : матеріали всеукр. наук.-метод. конф. «Слобожанський гуманітарій – 2018», Харків, ХНТУСГ, 30 берез. 2018 р. Харків, 2018. С. 124–129.
43. Пилипенко С. Г. Онтологічний імператив Г. Йонаса. *Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: Виклики сьогодення* : матеріали V міжвуз. наук.-теор. конф. молодих науковців, м. Житомир, 04 груд. 2019 р. Житомир, 2019. С. 66–68.
44. Пилипенко С. Г. Перспективи філософського знання в умовах інформаційної сучасності. *Проблема людини у філософії* : XXVII Харківські Сковородинівські міжнар. читання, 27–28 верес. 2019 р. Харків, 2019. С. 353–358.
45. Пилипенко С. Г. Виклики медійної сучасності: проблеми та шляхи вирішення. *Культура в процесі духовно-морального розвитку глобального суспільства* : матеріали II міжнар. наук. електрон. конф., 21 лют. 2019 р. Харків : ХНТУСГ, 2019. С. 43–51 (у співавторстві).
46. Пилипенко С. Г. Людина – природа – техніка: проблема відповідальності. *Духовність як складова Української державності* : зб. наук. пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 9–10 квіт. 2019 р. Харків : ХНУБА, 2019. С. 163–165 (у співавторстві).
47. Пилипенко С. Г. Творча спадщина Григорія Сковороди: філософсько-педагогічний контекст. *Полілог культур: Сковорода, Гоголь, Гете* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 груд. 2019 р. Харків: ХНПУ, 2020. С. 51–56.
48. Пилипенко С. Г. Принцип відповідальності як платформа взаємодії людини – природа/земля в умовах технологічної сучасності. *Topical Issues of the Development of Modern Science* : Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference, 12–14 february 2020. Sofia, 2020. С. 770–773.
49. Пилипенко С. Г. Трагедія Голодомору українського народу як трагедія спів-буття людини і землі. *Голокост в Україні: академічний, комеморіальний та освітній аспект* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 28 верес. 2021 р. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. С. 71–73.

50. Pylypenko S. G. Semantics of the human image in the space of technological existence. *Modern Science: Concepts, Theories and Methods of Basic and Applied Research: II CISP Conference*. Vinnytsia, UKR – Vienna, AUT, December 24, 2021 Vinnytsia; Vienna, 2021. P. 390–391.
51. Пилипенко С. Г. Безперервна освіта: тренд versus виклик інформаційної сучасності. *Організація та функціонування освіти в умовах викликів та ризиків у сучасному глобалізованому світі* : практичні студії : матеріали Міжнародного науково-методичного семінару, 5 трав. 2022 р., м. Харків, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»). Харків : НТУ «ХПІ», 2022. С. 28–29.

Статті в інших виданнях

52. Пилипенко С. Г. Модуси сучасної культури в інформаційному просторі. *Науковий вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія «Соціологія»*. 2013. Вип. 1 (3). С. 87–98.
53. Пилипенко С. Г. Гіпертекст як феномен інформаційної сучасності. *Virtus : Scientific Journal*. 2014. Вип. № 1. С. 41–45.
54. Пилипенко С. Г. Антропологічний вимір гіпертексту. *Virtus : Scientific Journal*. 2015. Вип. № 4. С. 28–31 (у співавторстві).
55. Пилипенко С. Г. Турбота людини про себе: розмаїття моделей. *Virtus : Scientific Journal*. 2016. № 6. С. 14–19 (у співавторстві).
56. Пилипенко С. Г. Диспозитиви туризму: розмаїття сенсів. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки*. 2018. Вип. 193. С. 273–283 (у співавторстві).
57. Пилипенко С. Г. Технологія життя/буття сучасної людини. *Danish Scientific Journal*. 2017. № 7. Р. 53–56 (у співавторстві).
58. Пилипенко С. Г. Людина в технологічній культурі. *The Scientific Heritage*. № 10 (10). Р 2. Budapest, 2017. Р. 93–98 (у співавторстві).
59. Пилипенко С. Г. Інформаційна сучасність: проблема ідентичності у просторі технологій. *Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація*. 2017. № 10. С. 33–36 (у співавторстві).
60. Пилипенко С. Споживання, людина і гендер: історико-філософський аналіз (на прикладі радянського суспільства за доби сталінізму). *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. 2019. (28). С. 49–54 (у співавторстві).
61. Research of techniques of microclimate improvement in poultry houses / S. Pylypenko et al. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2019. No. 9 (3). P. 41–51. (Web of Science).
62. Pylypenko S. Ecological crisis as a manifestation of Existential anomie. *Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання* : зб. наук. пр. Харків : ХНУБА, 2021. С. 262–264.

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, автореферату дисертації, наукових праць здобувача та довідки про наявність запозичень з інших документів (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагиату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

7. Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є результатом самостійної дослідницької роботи дисертанта. Концепція, зміст, висновки дисертації і тексти публікацій розроблено і викладено автором самостійно. У дисертації використані підготовлені автором матеріали статей і тез виступів.

8. Апробація матеріалів дисертації. Основні положення й результати дисертаційного дослідження обговорювалися на науково-методичних семінарах кафедри філософії факультету історії і права Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди та доповідалися автором на всеукраїнських і міжнародних конференціях: 25 Міжнародних людинознавчих читаннях «Гуманізм. Людина. Екзистенція» (м. Дрогобич, 2013 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Людина віртуальна: нові горизонти» (м. Рубіжне, 2015 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Искать и удивляться значит то же», присвяченій 100 річчю від дня народження Тронька Петра Тимофійовича (м. Харків, 2015 р.); Науково-практичній конференції «Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку» (м. Дніпро, 2016 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Інтерпретація та Інтерпретатори: з історії сквородинознавства» (м. Харків, 2016 р.); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Strategy of Quality in Industry and Education» (м. Варна, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 95-річчю кафедри філософії Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва «Філософія геокультури» (м. Харків, 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Національна ідея: основа стратегії розвитку українського суспільства в XXI столітті, присвяченій 100-річчю Української революції 1917–1921 років (м. Харків, 2017 р.); Всеукраїнській науково-методичній конференції «Слобожанський гуманітарій – 2018», (м. Харків, 2018 р.); V Міжвузівській науково-теоретичній конференції молодих науковців «Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: Виклики сьогодення» (м. Житомир, 2019 р.); XXVII Харківських Сковородинівських міжнародних читаннях «Проблема людини у філософії» (м. Харків, 2019); II Міжнародній науковій електронній конференції «Культура в процесі духовно-морального розвитку глобального суспільства» (м. Харків, 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції

«Духовність як складова Української державності» (м. Харків, 2019 р.);
/ Міжнародній науково-практичній конференції «Полілог культур: Сковорода, Тоголь, Гете» (м. Харків, 2019 р.); Всеукраїнській науково-методичній конференції «Слобожанський гуманітарій – 2019», (м. Харків, 2019 р.);
/ Міжнародній науково-практичній конференції «Topical Issues of the Development of Modern Science» (м. Софія, 2020 р.); Всеукраїнській науковій конференції «Голокост в Україні: академічний, комеморіальний та освітній аспект» (м. Харків, 2021 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Modern Science: Concepts, Theories and Methods of Basic and Applied Research» (м. Вінниця – м. Відень, 2021 р.); Міжнародному науково-методичному семінарі «Організація та функціонування освіти в умовах викликів та ризиків в сучасному глобалізованому світі» (м. Харків, 2022 р.).

9. Оцінка мови та стилю дисертації й автореферату. Дисертація написана чіткою мовою. Матеріал дисертації викладений послідовно. Робота логічно структурована у відповідності до заявленої тематики та доступна для прийняття. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, зі змінами).

10. Відповідність змісту дисертації паспорту спеціальності 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури

Дисертаційна робота відповідає Паспорту спеціальності 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури за такими напрямками досліджень:

філософсько-світоглядні та методологічні проблеми антропогенезу та еціогенезу;

сутність та існування людини, взаємозумовленість її природних та соціально-культурних виявів;

особливості людського світовідношення, розмаїття його форм та їх взаємовпливів; проблема самовідношення та самоусвідомлення людини;

людина в світі культури, особистість і культура, типологія культур, традиції і інновації в культурі, ситуація постмодерну;

культура і історія, культура і суспільства, культура і цивілізація; релігія, мистецтво, література, мова, наука (техніка), політика, економіка, мораль, життєвий світ (повсякденність), як феномени культури.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Пилипенко Світлани Григорівни «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі» відповідає спеціальності 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури.

11. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Пилипенко Світлани Григорівни виконана на високому науково-теоретичному рівні, є цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Враховуючи високий рівень дослідження, його актуальність, новизну у постановці та розв'язанні дослідницьких завдань, практичну цінність і значимість отриманих результатів та відповідність роботи спеціальності 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури, засідання кафедри філософії Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди рекомендує дисертацію Пилипенко Світлани Григорівни «Концептуалізація Землі у сучасному філософсько-антропологічному дискурсі» до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури.

Результати відкритого голосування:

присутні 9 особи:

«за» 9 , «проти» – немає, «утримались» – немає.

Головуючий
д.філос.н., професор

Н. В. Радіонова

Секретар кафедри
філософії,
к.філос.н., доцент

Г. В. Корж

Підпис
Засвідчено

Пилипенко С.Г., Корж Г.В.
12.06.2017